

France Kremen.

(Po avtoriziranem prevodu Ivana Moleka.)

France se je vkrca na ladjo ponoči. Na dolgem pomolu, razsvetljenem z žarnicami v lokih, so se mešali vojaki; pometali so na tla svoja vedra, žvečili vložke, kadili cigarete, prepevali in korajžili drug drugega z dobro osoljenimi dovtipi. Nato so se zgrnili na parnik, ki se je kmalu odmaknil od pomola in brez luči in glasu rezal vodo iz luke. Nihče ni vedel, kdaj morda sovražna podmornica napade ameriško brodovje in radi tega je bil vhod v pristan miniran in zaprt, odpiral se je le ozek prehod, skozi katerega so pluli transporti.

Ko se je zdanilo, je bilo brodovje že daleč na odprtem morju med divnimi zelenimi valovi, France Kremen pa je ležal na svoji ozki slamnici v medkrovju in preklinjal usodo, ki ga je speljala v pesti militarizma. Vojški zdravniki so imeli cepilo zoper osepnice in legar, toda nihče ga ni zavaroval zoper morskobolezen. In tako je France cele štiri dni morske poti ležal bolan in želel je, da bi prišla podmornica in napravila konec njegovemu trpljenju enkrat za vselej.

Naposled je toliko okrevaj, da je lahko šel na krov. Skrajno ponižani socialistični agitator si ni želel drugega, kakor da mu dovolijo kotiček, kjer lahko leži na solncu in gleda v modrino neba — ne pa v valove Atlantika, kajti samo misel na morje mu je že obrnila želodec. Polagoma so ga zopet začele nositi noge in vrnil se je tek do jedi. Hodil je po krovu, in ko je bil toliko okrepčan, da je lahko pogledal na morje, ne da bi mu prišlo slabo, se mu je naslonil na ograjo in videl druge transporte v bližini, ki so, pošastno pobarvani z raznobarnimi pegami, pluli v obliki velikanske črke V z dvema križarkama spredaj, eno na vsaki strani in peto v ozadju. Noč in dan so stali pazniki na straži, signalisti z zastavicami v rokah in heliografisti so imeli obilo posla in brezlični brzozav je neprenehoma brnel poročila o gibanju podvodnega sovražnika. Nemške podmornice se niso bile potopile transporta, ampak naredile so že več poskusov in vsakdo je bil uverjen, da bodo še poskušale. Vsak dan dvakrat so zapeli zvonovi na ladji in mornarji so skočili k vajam s čolni; vsi potniki so imeli številke, in ko se je oglasil zvon, je moral vsakdo zavzeti odkazano mesto z rešilnim pasom na sebi. Tako so se vadili vsi, da bodo pripravljeni za slučaj napada.

Vojaki so igrali karte, čitali, peli in se lovili po krovu. V nadkrovju, kamor ni smel France, so imeli svoje kabine častniki

Pridobivajte „NAPREJU“ naročnikov!

in žene ter dekleta, ki so bila dodeljena bolniškim in ambulančnim enotam. Vojaki so jim rekli »janezice«. Bile so dobre »janezice«, resne in vplivajoče v svojih uniformah z mnogimi žepi. Med njimi so bile sufražetke, ki so se odzvale klicu drugega spola in pokazale, da jih svet potrebuje v miru in vojni. Parnik je bil tako natlačen, da je bilo komaj prostora za ženske.

France, ki je bil prvič v svojem življenju na morju, ni vedel, da je parnik poln ljudi. Niti to ga ni motilo, da je bilo na krovu prostora komaj za hojo. Opazoval je morje in pisane transporte, ki so za seboj puščali dolge brazde belih pen. Ogledoval je moštvo pri delu in pričel se je seznanjati s tovariši-potniki. Kmalu je dobil voznika ambulančnega voza, ki je bil socialist; našel je tudi člana I. W. W. iz šumarskih naselišč v Oregonu. Torej tudi »strigalice« so pričele sovražiti kajzerja! France je izvedel iz ust svojega novega prijatelja, da je trop I. W. W. istov na Francoskem in še več bi jih bilo šlo, da jih ni vlada tako preganjala in pometala njihove voditelje v ječo. Neki vojaški častnik, trezna glava, je obiskal smrekove gozde na severozapadu in agitiral med »strigalicami« za rekrute; govoril je z njimi kot človek in apeliral na delodajalce, naj priznajo njihovo organizacijo in jim dajo pošteno mezdo. To je tako razveselilo »lumberjacke«, da so se nekateri vpisali v armado, drugi pa so obljubili, da bodo prispevali za Rdeči križ in še drugače pomagati »zapečatiti Viljema v škatlo«.

* * *

Brodovje se je bližalo podmorniški coni in čas je bil, da pridejo rušilci. Vsi so gledali na obzorje in končno je zadonel klic na krovu: »Tam so!« France je zagledal pegó dima in kmalu je razločil skupino bliskovito plovečih ladij. Čudil se je, da so rušilci našli transporte na širokem in breztrnem morju, in občudoval je majhne ladje s štirimi nizkimi dimniki, ki so zdaleč izgledali kakor zobci na grabljah. Morski psi, kakor so rekli rušilcem, so imeli tenko jekleno kožo, ki je zakrivala stroje kolosalne sile; orali so morsko gladino s hitrico ekspresnih vlakov in puščali za seboj dolge sledi kipeče bele vode. Zibali so se na valovih in žvigali sem in tja, da se je moral človek nehote vprašati, jeli sploh mogoče živeti na teh ladjah. France se ni mogel nagledati rušilcev, ko so drveli med transporti in jih obkrožali z dolgimi repi penečih se vodnih čipk. Na njih krovih so pa stali možje na straži pred nevidnim sovražnikom.

Dalje priha.

od večne, neumorne pažnje. Vodotok je predmet stalnega opazovanja, da bi mesto ne pilo kake mešanice vode in klic, kakor se dogaja v mnogih drugih občinah. Boj proti komarjem je neprestan in ravno tako radikalen, kakor v kakih močvirnatih južnih deželah.

Eden izmed najbolj priljubljenih oddelkov njujorskega zdravstvenega urada je urad za otroško higieno (Bureau of Child Hygiene). Štorklja napravlja v New Yorku nič manj nego 140.000 obiskov na leto, in zgornji urad se posveča oskrbi dojenčkov in otrok z največjim uspehom. Še pred dvajsetimi leti je po eden izmed vsakih petih dojenčkov podlegel boju proti boleznim tekom prvega leta svojega življenja. Danes pa gre le eden izmed vsake desetorice teh prihodnjih občanov v prerani grob, in za sluga za ta napredek gre ponajveč delovanju zdravstvenih oblasti. Največ pažnje obračajo seveda dobavi mleka, kajti dojenčkovo zdravje je zlasti od tega odvisno. Mesto ima šestdeset mlečnih postaj, kjer dobivajo matere primerno mleko in potrebnih nasvetov.

Javno šolstvo stoji v New Yorku na jako visoki stopnji. Vsak otrok mora obiskovati ljudsko šolo do 14. leta in ker se le manjši del izmed njih posveti višjim študijam, nudijo ljudske šole priliko za pouk v raznih poklicih. V takozvanih predpoklicnih tečajih gre prizadevanje za tem, da se najde nagnjenost otroka za ta ali oni poklic. Manj nadarjeni otroci in visoko nadarjeni otroci se izločajo iz rednih tečajev in uvrščajo v posebne tečaje.

Kar se tiče srednješolske izobrazbe, naj tu imenujemo eno izmed teh višjih šol, katera ima kot učenke skoraj izključno hčerke tujerodnih staršev: to je Washington Irving High School za dekleta. Dekle se tu razvije v izobraženo damo v posrečeni kombinaciji izobrazbe uma, srca in rokodelstva. Tečaji so razni: štiriletni akademični tečaj, štiriletni tečaj za knjižničarke, triletni trgovski tečaj, triletni tečaj za damsko modo in triletni tečaj za industrialne umetnosti.

Dopisi.

Črna pri Prevaljah. (Občinsko gošpodarstvo.) Na prvi seji občinskega sveta so se gospod župnik strašno jezili nad sodr. Šternom, predsednikom socialističnega občinskega kluba. Pa to nič ne de, oni že vedo zakaj! Neki SLS-

arski odbornik, ki bo v kratkem času postal veleposestnik, kakršni so pač pri nas, ki ima torej že dva vola, bika in kozo v hlevu za zarod, je pri volitvah izjavil, da ne more prevzeti mesta v občini. Kot klerikalec je proti delavstvu na predzadnji seji čudno gledal, ko je socialistični odbor zvišal doklado na alkohol od 5% na 30%. Čudno se mu je zdelo, zakaj to ni napravil že poprej. Župnik, ko je bil on s samimi kmetjskimi gostilničarji v odboru, kar ne bi bolelo kmetov. Zaiskrile so se mu oči, ko je uganil, češ: gospod ga radi pljejo in imajo majhno plačo. Drugi je zopet ugibal, češ, saj bi bilo tudi šlo, saj imamo vendar občinsko imetje v naši hranilnici in to nese vendar nam klerikalnem dobiček. Pokopališče že še počaka, ta čas pa bo dobil naloženi kapital radi valute, ki neprenehoma raste, mlade. Pa to so malenkosti, občinski voz bo že zlezel iz blata, kljub temu, da se je vsa protiljudska svojat usedla nanj in ga tiščala s pomočjo raznih debeluharjev k tlom in ga pridržala cele 4 mesece po volitvah v tistem gnoju, v katerem je bil prej. Je pač križ, da je poprejšnji klerikalni odbor tako dobro gledal na popravno cest, da so ubogi Javorčani in drugi že čisto obupali. Naš župan bo moral dati coklje v penzion in obuti škornje, da bo mogel ta voz res izvleči iz blata, kamor je bil postavljen po milosti božji s pomočjo naših izvrstnih oblastnih raznih inštanec.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot
(v imenu pokr. odb. SSJ in KDZ).
Odgovorni urednik: Franjo Koren.
Tisk Zvezne tiskarne v Celju.

Iščem snažno in zračno
sobo za takoj.

Ponudbe na upravo »Napreja« pod
»Snažnost«.

Nogavice, rokavice!
največja izbira

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

„Pri nizki ceni“
Ign. Žargi, Ljubljana Sv. Petra cesta 3.

nudi cenjenim odjemalcem

veliko izbiri potrebščin za šivilje in krojače. — Damsko, moško, otroško perilo. — Najnovejše bluze v etaminu. — Površne jopice, volnene in modne tamperje. — Nogavice, rokavice, majice, kratke nogavice. — Svilene in pletene samoveznice itd. po priznani najnižjih cenah. — Na debelo in drobno.

OBJAVA.

Čast nam je obvestiti slavno občinstvo, da smo uredili v svoji tvornici posebni oddelek za

rezbarstvo in strugarstvo lesa.

Proizvajamo vse vrste tipk za zvonove, podložne deščice, držala (Hefte in Griffe) za vsakršno industrijo, kakor tudi vse fasonirane predmete za mizarje in industrije, lesene svetiljke, stružene in rezane. — Opremljeni smo z vsemi najmodernejšimi stroji ter smo zmožni izvršiti vsako naročilo brzo in kulantno. — Obenem priporočamo svoje bogato opremljeno skladišče električnih lestencev, nočnih svetilk in vseh drugih elektrotehničnih potrebščin. — Lastno izdelovanje električnih baterij in žepnih svetilk.

IVAN PASPA IN SINOVI

Poslovnica:
Bogovičeva ul. 9
Int. telefon 8-99.

ZAGREB

Tvornica:
Gunduličeva ul. 41
Telefon 7-25.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 3
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

TISKOVINE

ZA ŠOLE, ŽUPANSTVA IN URADE. NAJMODERNEJŠE
PLAKATE IN VABILA ZA ŠOLE IN VESELICE

Letne zaključke

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA TISKANJE ČASOPISOV,
KNJIG, BROŠUR ITD.

STEREOTIPIJA

LITOGRAFIJA